EDUSCHOOL
ACADEMIC RESEARCH & PUBLISHERS

മലയാളഗുരു
(മലയാളം റിസർച്ച് ജേണൽ)
(Open Access, Double-Blind Peer Reviewed Journal)
ISSN Online: 3108-0960 ISSN Print: 3139-2172

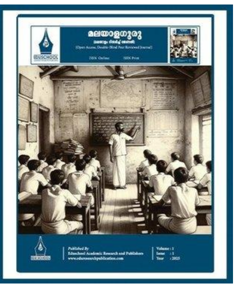

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പരിസ്ഥിതി ചിന്തയുടെ പുതിയ മാനങ്ങൾ

Praseetha K

HSA, St Elizabeth English Medium school, Thrissur, Kerala, India.

Article information

Received: 1st January 2026
Received in revised form: 22nd February 2026
Accepted: 12th March 2026
Available online: 25th April 2026

Volume: 2
Issue: 2
DOI: https://doi.org/10.63090/MG/3108.0960.0025

Abstract

Environmental awareness is not a new phenomenon in Malayalam literature. Reflections on man's relationship with nature have existed since the beginning of Malayalam literature. But in the context of the global environmental crisis, especially in the presence of climate change, biodiversity loss, and the destruction of the Western Ghats, environmental thinking in Malayalam literature has taken on new dimensions. This paper analyses this evolution, from Changampuzha's nature descriptions to Sugatakumari's environmental poems, from O.V. Vijayan's Khasakkin Itihasa to S. Harish's Meesha and Ambikasuthan Mangadu's Enmakaje. This study explores the characteristics of local environmental consciousness by integrating the theoretical framework of Western ecocriticism with the Malayalam literary tradition.

സാരാംശം

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പരിസ്ഥിതി ബോധം എന്നത് ഒരു പുതിയ പ്രതിഭാസമല്ല. പ്രകൃതിയുമായുള്ള മനുഷ്യന്റെ ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ആലോചനകൾ മലയാള സാഹിത്യത്തിന്റെ ആരംഭകാലം മുതൽ തന്നെ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ആഗോള പരിസ്ഥിതി പ്രതിസന്ധിയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനം, ജൈവവൈവിധ്യ നഷ്ടം, പശ്ചിമഘട്ട വിനാശം എന്നിവയുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ, മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പരിസ്ഥിതി ചിന്ത പുതിയ മാനങ്ങൾ കൈവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചങ്ങമ്പുഴയുടെ പ്രകൃതി വർണ്ണനകളിൽ നിന്ന് സുഗതകുമാരിയുടെ പരിസ്ഥിതി കവിതകളിലേക്കും, ഒ.വി. വിജയന്റെ ഖസാക്കിന്റെ ഇതിഹാസത്തിൽ നിന്ന് എസ്. ഹരീഷിന്റെ മീശയിലേക്കും അംബികാസുതൻ മാങ്ങാടിന്റെ എന്മകജെയിലേക്കും നീളുന്ന ഈ പരിണാമത്തെ വിശകലനം ചെയ്യുകയാണ് ഈ പ്രബന്ധം. പാശ്ചാത്യ പരിസ്ഥിതി വിമർശനത്തിന്റെ (ecocriticism) സൈദ്ധാന്തിക ചട്ടക്കൂടിനെ മലയാള സാഹിത്യ പാരമ്പര്യവുമായി സമന്വയിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, പ്രാദേശിക പരിസ്ഥിതി ബോധത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾ ഈ പഠനം അന്വേഷിക്കുന്നു.

പ്രധാന വാക്കുകൾ:- പരിസ്ഥിതി വിമർശനം, മലയാള സാഹിത്യം, സുഗതകുമാരി, പശ്ചിമഘട്ടം, കാലാവസ്ഥാ സാഹിത്യം, ജൈവവൈവിധ്യം, പ്രകൃതി കവിത

ആമുഖം

ഇരുപത്തിയൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഏറ്റവും വലിയ വെല്ലുവിളികളിലൊന്ന് പരിസ്ഥിതി പ്രതിസന്ധിയാണ്. കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനം, വനനശീകരണം, ജൈവവൈവിധ്യ നഷ്ടം,

ജലമലിനീകരണം തുടങ്ങിയ പ്രശ്നങ്ങൾ മനുഷ്യ നിലനിൽപ്പിന് തന്നെ ഭീഷണിയായി മാറിയിരിക്കുന്നു. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ സാഹിത്യം പരിസ്ഥിതി ബോധവൽക്കരണത്തിന്റെ ഒരു പ്രധാന മാധ്യമമായി മാറിയിട്ടുണ്ട്.[1] ചെറിൽ ഗ്ലോട്ട്ഫെൽറ്റിയും ഹാരോൾഡ് ഫ്രോമ്മും 1996-ൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ച 'The Ecocriticism Reader' എന്ന സമാഹാരം പരിസ്ഥിതി വിമർശനത്തെ ഒരു സ്വതന്ത്ര അക്കാദമിക് മേഖലയായി സ്ഥാപിച്ചു.[2] പരിസ്ഥിതി വിമർശനം (ecocriticism) എന്ന സംജ്ഞ വില്യം റൂക്കർട്ട് 1978-ൽ ആദ്യമായി ഉപയോഗിച്ചെങ്കിലും, സാഹിത്യവും ഭൗതിക പരിസ്ഥിതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പഠനം ഒരു ചിട്ടയായ അക്കാദമിക മേഖലയായി വികസിച്ചത് 1990-കളിലാണ്.[3]

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പ്രകൃതി എന്നും ഒരു സജീവ സാന്നിധ്യമായിരുന്നു. സംഘകാല കവിതകളിലെ ഐന്തിണൈ സങ്കൽപ്പം മുതൽ ആധുനിക മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പ്രകൃതി ചിത്രീകരണം വരെ നീളുന്ന ഒരു ദീർഘ പാരമ്പര്യമുണ്ട്. എന്നാൽ ഈ പ്രകൃതി ബന്ധം കേവലം സൗന്ദര്യാത്മക വർണ്ണനയിൽ നിന്ന് രാഷ്ട്രീയ-പാരിസ്ഥിതിക ബോധത്തിലേക്ക് പരിണമിച്ച പ്രക്രിയ അന്വേഷിക്കുന്നതാണ് ഈ പ്രബന്ധത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം.[4] കേരളം ജൈവവൈവിധ്യത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ലോകത്തിലെ തന്നെ ഏറ്റവും സമ്പന്നമായ പ്രദേശങ്ങളിലൊന്നാണ്. പശ്ചിമഘട്ടം യുനെസ്കോയുടെ ലോക പൈതൃക പട്ടികയിൽ ഇടം നേടിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ അതേസമയം, 2018-ലെയും 2019-ലെയും പ്രളയങ്ങൾ, വയനാട്ടിലെ ഉരുൾപൊട്ടലുകൾ, നിരന്തരമായ വനനശീകരണം തുടങ്ങിയവ കേരളത്തിന്റെ പാരിസ്ഥിതിക ദുർബലത വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.[5]

ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, മലയാള സാഹിത്യം പരിസ്ഥിതി വിഷയങ്ങളോട് എങ്ങനെ പ്രതികരിച്ചു എന്ന ചോദ്യം പ്രസക്തമാണ്. ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ളയുടെ 'രമണൻ' മുതൽ അംബികാസുതൻ മാങ്ങാടിന്റെ 'എന്മകജെ' വരെയുള്ള സാഹിത്യ യാത്ര, പ്രകൃതിയോടുള്ള മലയാളിയുടെ മനോഭാവത്തിലുണ്ടായ മാറ്റങ്ങളുടെ രേഖയാണ്. ഈ പരിണാമത്തെ വിശകലനാത്മകമായി പരിശോധിക്കുകയാണ് ഈ പ്രബന്ധം ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

പരിസ്ഥിതി വിമർശനം: സൈദ്ധാന്തിക ചട്ടക്കൂട്

പരിസ്ഥിതി വിമർശനം (ecocriticism) സാഹിത്യവും ഭൗതിക പരിസ്ഥിതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെ പഠനവിഷയമാക്കുന്ന ഒരു സൈദ്ധാന്തിക സമീപനമാണ്. ലോറൻസ് ബ്യൂൾ ഇതിനെ 'സാഹിത്യവും പരിസ്ഥിതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിന്റെ പഠനം' എന്ന് നിർവ്വചിക്കുന്നു.[6] ഗ്രെഗ് ഗാരാർഡ് തന്റെ 'Ecocriticism' എന്ന പുസ്തകത്തിൽ പരിസ്ഥിതി വിമർശനത്തിന്റെ വിവിധ ധാരകളെ pastoral, wilderness, apocalypse, dwelling, animals, earth എന്നിങ്ങനെ വിശകലനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്.[7]

പരിസ്ഥിതി വിമർശനത്തിന്റെ ആദ്യ തരംഗം (first wave) പ്രകൃതി എഴുത്തിനെയും (nature writing) വന്യത സാഹിത്യത്തെയും കേന്ദ്രീകരിച്ചായിരുന്നു. എന്നാൽ രണ്ടാം തരംഗം (second wave) പരിസ്ഥിതി നീതി, വിഷ വ്യവഹാരം (toxic discourse), നഗര പരിസ്ഥിതി എന്നിവയിലേക്ക് വ്യാപിച്ചു. മൂന്നാം തരംഗം ആഗോള-പ്രാദേശിക ബന്ധങ്ങളെയും ഉത്തര-കൊളോണിയൽ പരിസ്ഥിതി ചിന്തയെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നു.[8] ഇന്ത്യൻ സാഹചര്യത്തിൽ, പാശ്ചാത്യ പരിസ്ഥിതി വിമർശനം അതേപടി പ്രയോഗിക്കാൻ കഴിയില്ല. രാമചന്ദ്ര ഗുഹ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നതുപോലെ, ഇന്ത്യയിലെ പരിസ്ഥിതി പ്രശ്നങ്ങൾ ദാരിദ്ര്യം, ജാതി, വികസനം തുടങ്ങിയ സാമൂഹിക പ്രശ്നങ്ങളുമായി അഭേദ്യമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.[9]

മലയാള സാഹിത്യ വിമർശനത്തിൽ പരിസ്ഥിതി വിമർശനം ഒരു സ്വതന്ത്ര ധാരയായി വികസിച്ചുവരുന്നതേയുള്ളൂ. കെ.പി. അപ്പൻ, എം. ലീലാവതി, ആഷാ മേനോൻ തുടങ്ങിയവരുടെ വിമർശന രചനകളിൽ പ്രകൃതി-സാഹിത്യ ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള നിരീക്ഷണങ്ങൾ കാണാമെങ്കിലും, ചിട്ടയായ ഒരു പരിസ്ഥിതി വിമർശന പാരമ്പര്യം ഇനിയും രൂപപ്പെടേണ്ടതുണ്ട്. ഈ പ്രബന്ധം ആ ദിശയിലുള്ള ഒരു ശ്രമമാണ്.

ചങ്ങമ്പുഴ മുതൽ സുഗതകുമാരി വരെ: പ്രകൃതി ബോധത്തിന്റെ പരിണാമം

മലയാള കവിതയിൽ പ്രകൃതി വർണ്ണന ഒരു പ്രധാന ഘടകമായിരുന്നു. ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ളയുടെ 'രമണൻ' (1936) മലയാള കാവ്യ പാരമ്പര്യത്തിലെ ഏറ്റവും സുന്ദരമായ പ്രകൃതി ചിത്രീകരണങ്ങളിലൊന്നാണ്. ഇടയ ജീവിതത്തിന്റെ pastoral ഭാവന, മലയോര പ്രകൃതിയുടെ ആഹ്ലാദകരമായ ചിത്രീകരണം ഇവയെല്ലാം ചങ്ങമ്പുഴയുടെ കവിതയെ ശ്രദ്ധേയമാക്കുന്നു.[10] എന്നാൽ ചങ്ങമ്പുഴയുടെ പ്രകൃതി കാഴ്ചപ്പാട് അടിസ്ഥാനപരമായി റൊമാന്റിക് ആയിരുന്നു. പ്രകൃതി മനുഷ്യ വികാരങ്ങളുടെ പ്രതിഫലനമായോ,

സൗന്ദര്യാനുഭവത്തിന്റെ ഉറവിടമായോ ആണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതകളിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത്. പ്രകൃതിയുടെ സ്വയം അസ്തിത്വമോ, പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധിയുടെ ബോധമോ ഈ കാഴ്ചപ്പാടിൽ ഇല്ല.

വൈലോപ്പിള്ളി ശ്രീധരമേനോൻ ഈ റൊമാന്റിക് കാഴ്ചപ്പാടിൽ നിന്ന് ഒരു പ്രധാന മാറ്റം വരുത്തി. 'കുടിയൊഴിക്കൽ' (1961) എന്ന കവിതയിൽ വനവാസികളുടെ കുടിയൊഴിപ്പിക്കലിലൂടെ വികസനവും പ്രകൃതി നശീകരണവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെ അദ്ദേഹം അവതരിപ്പിക്കുന്നു. 'സഹ്യന്റെ മകൻ' എന്ന കവിതയിൽ പശ്ചിമഘട്ടത്തിന്റെ ആദിമ ശക്തിയെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന ഒരു കഥാപാത്രം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിലൂടെ, പ്രകൃതിക്ക് സ്വന്തമായ ശബ്ദം നൽകാൻ വൈലോപ്പിള്ളി ശ്രമിക്കുന്നു.[11]

സുഗതകുമാരി മലയാള കവിതയിലെ പരിസ്ഥിതി ബോധത്തിന്റെ ഏറ്റവും ശക്തമായ ശബ്ദമാണ്. 'മരണ'ത്തിൽ നിന്ന് 'അമ്പലമണി'യിലേക്കും 'പാവം മാനവഹൃദയം' എന്ന സമാഹാരത്തിലേക്കും നീളുന്ന അവരുടെ കാവ്യ യാത്ര, മലയാള കവിതയിൽ പരിസ്ഥിതി ബോധത്തിന്റെ ക്രമാനുഗതമായ വികാസത്തെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നു.[12] 'മരങ്ങളെ' (1977) എന്ന കവിതയിൽ സുഗതകുമാരി മരങ്ങളുടെ ഏകാന്ത നിലനിൽപ്പിനെ മനുഷ്യ ബന്ധങ്ങളുടെ രൂപകമായി അവതരിപ്പിക്കുമ്പോൾ, 'പശ്ചിമഘട്ടം' എന്ന കവിതയിൽ അവർ നേരിട്ട് പാരിസ്ഥിതിക വിനാശത്തെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നു. 'സൈലന്റ് വാലി' സമരത്തിൽ സുഗതകുമാരിയുടെ സജീവ പങ്കാളിത്തം, അവരുടെ കവിതയും പ്രവർത്തനവും തമ്മിലുള്ള അഭേദ്യ ബന്ധത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

സുഗതകുമാരിയുടെ 'കാട്', 'നദി', 'പുഴ' തുടങ്ങിയ കവിതകളിൽ പ്രകൃതി ഘടകങ്ങൾ വെറും പശ്ചാത്തലമല്ല, മറിച്ച് സ്വതന്ത്ര അസ്തിത്വമുള്ള ജീവജാലങ്ങളായാണ് ചിത്രീകരിക്കപ്പെടുന്നത്. ഇത് പാശ്ചാത്യ deep ecology-യുടെ തത്ത്വങ്ങളുമായി സാമ്യമുള്ളതാണ്, പക്ഷേ ഭാരതീയ ദാർശനിക പാരമ്പര്യത്തിൽ വേരൂന്നിയതുമാണ്. സുഗതകുമാരിയുടെ പരിസ്ഥിതി കവിത ഗാന്ധിയൻ അഹിംസാ സിദ്ധാന്തവും, അദ്വൈത വേദാന്തത്തിലെ സർവ്വ ജീവ ഐക്യ ചിന്തയും ഒരുപോലെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു.

ഖസാക്ക് മുതൽ എൻമകജെ വരെ: മലയാള ഗദ്യത്തിലെ പരിസ്ഥിതി ഭാവന

ഒ.വി. വിജയന്റെ 'ഖസാക്കിന്റെ ഇതിഹാസം' (1969) മലയാള നോവൽ സാഹിത്യത്തിലെ ഒരു വഴിത്തിരിവാണ്. ഖസാക്ക് എന്ന സാങ്കൽപ്പിക ഗ്രാമത്തിൽ, പ്രകൃതിയും മനുഷ്യനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഒരു അസ്തിത്വപരമായ തലത്തിലാണ് അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത്. രവി ഖസാക്കിലെത്തുമ്പോൾ, ആ ഭൂപ്രദേശത്തിന്റെ പ്രകൃതി ചൂട്, പൊടി, മണ്ണ്, ചതുപ്പ് അയാളുടെ ബോധത്തെ ആഴത്തിൽ സ്വാധീനിക്കുന്നു. വിജയന്റെ 'ഗുരുസാഗരം' (1987) എന്ന നോവലിൽ പ്രകൃതി നശീകരണവും ആത്മീയ ശൂന്യതയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം കൂടുതൽ സ്പഷ്ടമാകുന്നു.[13]

അംബികാസുതൻ മാങ്ങാടിന്റെ 'എൻമകജെ' (2011) മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഏറ്റവും ശ്രദ്ധേയമായ പാരിസ്ഥിതിക നോവൽ ആണെന്ന് നിസ്സംശയം പറയാം. കാസർകോടിന്റെ എൻഡോസൾഫാൻ ദുരന്തത്തെ ആസ്പദമാക്കി എഴുതിയ ഈ നോവൽ, കീടനാശിനി ദുരന്തത്തിന്റെ ഭീകരമായ മനുഷ്യ-പാരിസ്ഥിതിക പ്രത്യാഘാതങ്ങളെ അതി ശക്തമായി ചിത്രീകരിക്കുന്നു.[14] എൻമകജെയിലെ കുട്ടികളുടെ ശാരീരിക വൈകല്യങ്ങൾ, കൃഷിനാശം, ജലമലിനീകരണം, ജൈവവ്യവസ്ഥയുടെ തകർച്ച ഇവയെല്ലാം റോബ് നിക്സൺ 'slow violence' എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കുന്ന പ്രതിഭാസത്തിന്റെ ഉദാഹരണങ്ങളാണ്.

എൻമകജെയിൽ മാങ്ങാട് ദലിത്-ആദിവാസി സമൂഹങ്ങളുടെ പ്രത്യേക പാരിസ്ഥിതിക ദുർബലതയെ ഉയർത്തിക്കാട്ടുന്നു. ദരിദ്ര-പാർശ്വവൽകൃത സമൂഹങ്ങൾ പാരിസ്ഥിതിക ദുരന്തങ്ങളുടെ ഏറ്റവും വലിയ ഇരകളാകുന്നത് environmental justice (പരിസ്ഥിതി നീതി) എന്ന സങ്കൽപ്പത്തിന്റെ ഇന്ത്യൻ പ്രയോഗമായി കാണാം. ഈ അർത്ഥത്തിൽ എൻമകജെ, ഒരേസമയം പാരിസ്ഥിതിക നോവലും സാമൂഹിക നീതിയുടെ രേഖയുമാണ്.

എസ്. ഹരീഷിന്റെ 'മീശ' (2018) ജലത്തിന്റെ നോവൽ എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കാം. കുട്ടനാടിന്റെ ജലസമൃദ്ധമായ ഭൂപ്രകൃതി ഈ നോവലിൽ ഒരു പ്രധാന കഥാപാത്രം തന്നെയാണ്. വാവച്ചൻ എന്ന നായകന്റെ ജീവിതം കുട്ടനാടിന്റെ ജലപ്പരപ്പുകളുമായി അഭേദ്യമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. വെള്ളം ജീവിതത്തിന്റെ ഉറവിടവും ഭീഷണിയും ഒരുപോലെയാണ്. മീശയിലെ കുട്ടനാട് ഒരു 'more-than-human' ലോകമാണ്. മനുഷ്യരും ജന്തുക്കളും ജലാശയങ്ങളും കൃഷിഭൂമിയും ഒരു സങ്കീർണ്ണ ജൈവ വ്യവസ്ഥയുടെ ഭാഗമായി നിലനിൽക്കുന്നു. ഡോണ ഹാരവേയുടെ 'multispecies entanglement' എന്ന ആശയം ഇവിടെ പ്രസക്തമാണ്.

പശ്ചിമഘട്ടം മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ: ഭൂമിശാസ്ത്രവും ഭാവനയും

പശ്ചിമഘട്ടം കേരളത്തിന്റെ ഭൂമിശാസ്ത്രത്തിന്റെയും സംസ്കാരത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാന ഘടകമാണ്. മാധവ് ഗാഡ്ഗിൽ റിപ്പോർട്ട് (2011) പശ്ചിമഘട്ടത്തിന്റെ പാരിസ്ഥിതിക പ്രാധാന്യം ശാസ്ത്രീയമായി രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ലോകത്തിലെ ജൈവവൈവിധ്യ ഹോട്ട്സ്പോട്ടുകളിൽ ഒന്നായ പശ്ചിമഘട്ടം, മലയാള സാഹിത്യത്തിലും ഒരു നിർണ്ണായക സാന്നിധ്യമാണ്.

എസ്.കെ. പൊറ്റക്കാടിന്റെ യാത്രാവിവരണങ്ങളിലും നോവലുകളിലും പശ്ചിമഘട്ടത്തിന്റെ വന്യ ഭംഗി ജീവസ്സുറ്റ ഭാഷയിൽ ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. 'വിഷകന്യക' (1948) എന്ന നോവലിൽ വയനാട്ടിലെ വനങ്ങളുടെ നിഗൂഢ സൗന്ദര്യം ആദിവാസി ജീവിതവുമായി ഇഴചേർന്ന് അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ പൊറ്റക്കാടിന്റെ കാലഘട്ടത്തിൽ, വനനശീകരണം ഇന്നത്തെ തോതിൽ എത്തിയിരുന്നില്ല, അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകളിൽ പരിസ്ഥിതി പ്രതിസന്ധിയുടെ ബോധം വ്യക്തമല്ല.

എന്നാൽ സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പശ്ചിമഘട്ടം ഒരു 'contested landscape' ആയി മാറിയിരിക്കുന്നു. വികസനം, ഖനനം, ടൂറിസം, വനനശീകരണം എന്നിവ ഒരു ഭാഗത്ത്; സംരക്ഷണം, ആദിവാസി അവകാശങ്ങൾ, ജൈവവൈവിധ്യ സംരക്ഷണം മറ്റൊരു ഭാഗത്ത്. ഈ സംഘർഷം സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നുണ്ട്. സുഭാഷ് ചന്ദ്രന്റെ 'മനുഷ്യന് ഒരു ആമുഖം' എന്ന നോവലിൽ ഇടുക്കിയുടെ മലയോര ജീവിതവും പ്രകൃതി ചൂഷണവും അന്വേഷണ വിഷയമാകുന്നു.

2018-ലെ കേരള പ്രളയം മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പരിസ്ഥിതി ബോധത്തിന് ഒരു പുതിയ ഉണർവ് നൽകി. പ്രളയാനന്തര സാഹിത്യം ഒരു പ്രത്യേക ഉപജനുസ്സായി (sub-genre) ഉയർന്നുവന്നിട്ടുണ്ട്. ജോർജ്ജ് ഓണക്കൂറിന്റെ 'പ്രളയം' എന്ന ആഖ്യാനം, വിവിധ എഴുത്തുകാരുടെ പ്രളയ അനുഭവ കുറിപ്പുകൾ, കവിതകൾ ഇവയെല്ലാം മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പ്രകൃതി ദുരന്ത ആഖ്യാനത്തിന്റെ (disaster narrative) ഒരു പുതിയ ധാര സൃഷ്ടിച്ചു.

കാലാവസ്ഥാ സാഹിത്യവും സമകാലിക മലയാള ഭാവനയും

കാലാവസ്ഥാ സാഹിത്യം (climate fiction / cli-fi) ആഗോള സാഹിത്യത്തിൽ ഒരു പ്രധാന ധാരയായി ഉയർന്നുവന്നിട്ടുണ്ട്. അമിതാവ് ഘോഷ് തന്റെ 'The Great Derangement' (2016) എന്ന പുസ്തകത്തിൽ, സമകാലിക സാഹിത്യം കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനത്തെ ആവശ്യമായ ഗൗരവത്തോടെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നില്ല എന്ന വിമർശനം ഉന്നയിക്കുന്നു. മലയാള സാഹിത്യത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും ഈ നിരീക്ഷണം ഒരു പരിധി വരെ ശരിയാണ്. എന്നാൽ സമീപകാല സംഭവവികാസങ്ങൾ 2018, 2019 പ്രളയങ്ങൾ, 2020-ലെ പെട്ടിമുടി ഉരുൾപൊട്ടൽ, 2024-ലെ വയനാട് ദുരന്തം മലയാള എഴുത്തുകാരെ കാലാവസ്ഥാ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ നേരിടാൻ നിർബന്ധിതരാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

വി.ജെ. ജെയിംസിന്റെ 'ആന്റി ക്ലോക്ക്' (2019) ഒരു dystopian ഭാവനയിലൂടെ സമയത്തിന്റെയും പ്രകൃതിയുടെയും ബന്ധത്തെ അന്വേഷിക്കുന്നു. ഈ നോവൽ JCB Prize for Literature നേടിയത് മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പരിസ്ഥിതി ഭാവനയ്ക്ക് ദേശീയ അംഗീകാരം ലഭിച്ചതിന്റെ സൂചനയാണ്. ബെന്യാമിന്റെ 'ആടുജീവിതം' (2008) ഒരു മരുഭൂമി ആഖ്യാനമാണെങ്കിലും, അതിലെ ഭൂപ്രകൃതിയും മനുഷ്യ-ജന്തു ബന്ധവും ecocritical വായനയ്ക്ക് വിധേയമാക്കാവുന്നതാണ്. നജീബിന്റെ ആടുകളുമായുള്ള ബന്ധം, മരുഭൂമിയുടെ കഠിന പ്രകൃതിയുമായുള്ള നിരന്തര പോരാട്ടം ഇവ multispecies ആഖ്യാനത്തിന്റെ ഉദാഹരണങ്ങളാണ്.

കെ.ആർ. മീരയുടെ രചനകളിൽ ഭൂമിയും ശരീരവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഒരു feminist ecocritical വീക്ഷണകോണിൽ നിന്ന് വായിക്കാവുന്നതാണ്. 'ആരാച്ചാർ' എന്ന നോവലിൽ ചേതനയുടെ ശരീരം ഒരു 'contested terrain' ആയി മാറുന്നത്, ecofeminist ചിന്തയിലെ nature-body സമാന്തരത്തെ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. വന്ദനാ ശിവയും മരിയ മീസും വികസിപ്പിച്ച ecofeminism-ന്റെ തത്ത്വങ്ങൾ മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പരോക്ഷമായെങ്കിലും പ്രതിഫലിക്കുന്നുണ്ട്.

ഉപസംഹാരം

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പരിസ്ഥിതി ചിന്ത ചങ്ങമ്പുഴയുടെ റൊമാന്റിക് പ്രകൃതി വർണ്ണനയിൽ നിന്ന് അംബികാസുതൻ മാങ്ങാടിന്റെ environmental justice ആഖ്യാനത്തിലേക്ക് വളർന്നിട്ടുണ്ട് എന്ന് ഈ പഠനം വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഈ പരിണാമത്തിൽ നാല് പ്രധാന ഘട്ടങ്ങൾ തിരിച്ചറിയാം:

ഒന്ന്, ചങ്ങമ്പുഴയുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ സൗന്ദര്യാത്മക-റൊമാന്റിക് പ്രകൃതി ചിത്രീകരണം. രണ്ട്, വൈലോപ്പിള്ളിയിൽ തുടങ്ങി സുഗതകുമാരിയിൽ പൂർണ്ണത കൈവരിക്കുന്ന പ്രതിബദ്ധ പരിസ്ഥിതി കവിത. മൂന്ന്, ഒ.വി. വിജയനിൽ ആരംഭിക്കുന്ന അസ്തിത്വപരമായ പ്രകൃതി-മനുഷ്യ ബന്ധ അന്വേഷണം. നാല്, എന്മകജെ, മീശ തുടങ്ങിയ നോവലുകളിൽ കാണുന്ന സമഗ്ര പാരിസ്ഥിതിക ആഖ്യാനം.

പാശ്ചാത്യ പരിസ്ഥിതി വിമർശനത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂട് മലയാള സാഹിത്യത്തെ വിശകലനം ചെയ്യാൻ ഉപയോഗിക്കുമ്പോൾ, ചില പ്രധാന വ്യത്യാസങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഒന്ന്, കേരളത്തിലെ ഭൂമിശാസ്ത്ര-സാമൂഹിക സവിശേഷതകൾ ഉയർന്ന ജനസാന്ദ്രത, ഇടുങ്ങിയ ഭൂപ്രദേശം, monsoon ആശ്രിത കൃഷി പരിസ്ഥിതി ചിന്തയ്ക്ക് ഒരു പ്രത്യേക മാനം നൽകുന്നു. രണ്ട്, ഭാരതീയ ദാർശനിക പാരമ്പര്യം അദ്വൈതം, ബൗദ്ധ ദർശനം, ഗാന്ധിയൻ ചിന്ത പരിസ്ഥിതി ബോധത്തിന് ഒരു തദ്ദേശീയ അടിത്തറ നൽകുന്നു.

കേരളം നേരിടുന്ന സമകാലിക പരിസ്ഥിതി വെല്ലുവിളികളുടെ പ്രളയം, ഉരുൾപൊട്ടൽ, കടലേറ്റം, ജല ദൗർലഭ്യം, ഖര മാലിന്യ പ്രതിസന്ധി പശ്ചാത്തലത്തിൽ, മലയാള സാഹിത്യത്തിന്റെ പരിസ്ഥിതി ഉത്തരവാദിത്തം മുമ്പെങ്ങുമില്ലാത്ത വിധം പ്രസക്തമാണ്. ഭാവിയിലെ മലയാള സാഹിത്യം climate fiction, eco-poetry, environmental justice narrative തുടങ്ങിയ ധാരകളിൽ കൂടുതൽ സംഭാവനകൾ നൽകുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കാം. പരിസ്ഥിതി വിമർശനം മലയാള സാഹിത്യ വിമർശനത്തിൽ ഒരു സ്ഥിരമായ ധാരയായി വികസിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയും ഈ പഠനം ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു.

അവലംബങ്ങൾ

1. Heise, Ursula K. *Sense of Place and Sense of Planet: The Environmental Imagination of the Global*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
2. Glotfelty, Cheryll, and Harold Fromm, eds. *The Ecocriticism Reader: Landmarks in Literary Ecology*. Athens: University of Georgia Press, 1996.
3. Rueckert, William. “Literature and Ecology: An Experiment in Ecocriticism.” *Iowa Review* 9, no. 1 (1978): 71–86.
4. Satchidanandan, K. *Sahithyam Samskaram Rashtreeyam*. Thrissur: Kerala Sahitya Akademi, 2004.
5. Guha, Ramachandra. “Radical American Environmentalism and Wilderness Preservation: A Third World Critique.” *Environmental Ethics* 11, no. 1 (1989): 71–83.
6. Buell, Lawrence. *The Environmental Imagination: Thoreau, Nature Writing, and the Formation of American Culture*. Cambridge: Harvard University Press, 1995.
7. Garrard, Greg. *Ecocriticism*. 2nd ed. London: Routledge, 2012.
8. Slovic, Scott. “The Third Wave of Ecocriticism: North American Reflections on the Current Phase of the Discipline.” *Ecozon@: European Journal of Literature, Culture and Environment* 1, no. 1 (2010): 4–10.
9. Guha, Ramachandra. *Environmentalism: A Global History*. New York: Longman, 2000.
10. Leelavathi, M. *Kannirum Mazhavillum*. Thrissur: Kerala Sahitya Akademi, 1996.
11. Appan, K. P. *Vaakkum Porulum*. Kottayam: DC Books, 2005.
12. Prasad, C. R. “Sugathakumariyude Kavyalokam.” *Bhashaposhini*, March 2010, 22–27.
13. Ramakrishnan, E. V. *Locating Indian Literature: Texts, Traditions, Translations*. Hyderabad: Orient BlackSwan, 2011.
14. Nixon, Rob. *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*. Cambridge: Harvard University Press, 2011.